

Religieuze agressie en media invloeden

Lokt religie geweld uit?

Pieter van Stiphout

1. Waarom gebruiken wij zinloos geweld tegen elkaar?

Vaak lezen we over zinloos geweld en allerlei brute misdaden in ons land. Er is in de 21^e eeuw al het nodige gebeurd. In 2002 schiet een milieuactivist een mogelijk toekomstig minister-president dood. Ruim twee jaar later snijdt een extremistische moslim een bekende filmregisseur de keel door. Op Koninginnedag 2010 rijdt een depressieve Nederlander zeven mensen dood, terwijl hij de bedoeling had de bus van de koningin en haar gevolg aan te rijden. In 2011 gaat een schizofrene jongeman schietend door het winkelcentrum van Alphen aan de Rijn om zo veel mogelijk mensen te doden. Het zijn minder doden dan in Oslo waar de rechtsactivistische Breivik in hetzelfde jaar op een eiland 77 mensen doodschiet. In Amerika schiet in 2012 een gefrustreerde student tijdens een film een aantal bioscoopbezoekers dood. Ook buiten Nederland is het goed mis, zo lijkt het. Hoe kan dat? In elkaar geslagen worden tijdens een avondje stappen, gebeurde vroeger ook. Maar wordt het erger door een gebrek aan normen en waarden? Vallen we ten prooi aan mensen met een gevoel van zinloosheid die de veranderende samenleving niet kunnen begrijpen?

Geweld is van alle tijden

De menselijke geschiedenis zit vol met strijd om macht, rijkdom en moord. De tijd van de Bijbel en de Oudheid kende veel grote en kleine oorlogen. In de Middeleeuwen werden steden verdedigd door middel van grote dikke muren. Buiten de steden in de bossen was het gevaarlijk en werden veel moorden gepleegd. Het verhaal over Robin Hood geeft een goede indruk. Het leven was toen niet zo goed georganiseerd als nu. Hongersnood kwam in de Middeleeuwen regelmatig voor, waardoor mensen redenen vonden om andere mensen te benadelen, desnoods met geweld. In onze tijd is in ons land hongersnood niet of nauwelijks aanwezig, maar toch komt agressie ondanks onze rijkdom veel voor. Centraal staat de vraag: Welke drijfveren bepalen ons handelen? Zijn ze nu anders dan vroeger?

Eeuwenlang werden de drijfveren die zorgden voor gewelddadig of agressief gedrag zonden genoemd. Ze vormen de basis van verkeerd gedrag. In de Middeleeuwen werden deze drijfveren ingedeeld in zeven hoofdzonden: *hebzucht, onkuisheid, woede, luiheid, afgunst, ijdelheid en onmatigheid (gulzigheid)*.

De hoofdzonden bestaan uit slechte menselijke eigenschappen, die zorgen voor onderlinge misstanden. Veel kunstenaars hebben geprobeerd om deze menselijke beperkingen uit te beelden. Een van deze kunstenaars is Jeroen

Bosch (1450-1516), die aan het einde van de Middeleeuwen veel schilderijen maakte over de verloedering van de maatschappij. Achteraf gezien bleek hij aan de vooravond van een grote omwenteling te staan, namelijk de Reformatie. Waar het geweld in de Middeleeuwen onvoldoende kon worden beteugeld door een goede organisatie, daar is veel geweld in onze tijd stiller, achter de voordeur van het huis of achter een beeldscherm, al of niet mobiel.

Vraag: Tegenover de genoemde hoofdzonden, staan ook deugden (positieve tegenhangers), zoals tegenover geweld de liefde staat. Probeer van iedere hoofdzonde de tegenhanger te vinden en geef er een voorbeeld van.

Hebzucht

Veel mensen willen veel geld hebben zonder er hard voor te hoeven werken. De ene persoon is er gevoeliger voor dan de andere. De een streeft een rustig leven in luxe na en heeft als ideaal het winnen van miljoenen in de lotto, zodat hij niet meer hoeft te werken en kan genieten van zijn geld met dure vakanties, mooie auto's etc. De ander wil juist iets in

zijn leven tot stand brengen en heeft liefde voor een vak of een beroep. Je opvoeding en je erfelijke eigenschappen zijn van grote invloed, maar zelf kun je ook richting geven aan je leven. Ben je in staat om je zelf een discipline op te leggen om iets te bereiken? Is het antwoord ja, dan ben je in staat om bergen te verzetten.

Hoewel we vergeleken met de mensen in de Middeleeuwen rijk zijn, wordt ons gevoel van hebzucht aangewakkerd door reclames die ons tonen wat we niet hebben. Door het verlangen naar rijkdom worden soms onverantwoorde risico's genomen. In plaats van sparen voor toekomstige uitgaven worden leningen afgesloten voor nieuwe spullen terwijl de oude nog niet versleten zijn. Zo worden mensen extra kwetsbaar op de momenten dat het tegenzit. Ook sommige bankmanagers hebben zich laten verleiden. Juist banken zouden voorzichtig om moeten gaan met geld. De risico's die bankmanagers hebben genomen voor extra bonussen, hebben ook hun oorsprong in de hebzucht.

Te hoge schulden maken, diefstal of het beroven van bejaarden, komen nog steeds vaak voor. De nadelen voor het slachtoffer zijn veel groter dan het voordeel van de buit voor de dief. Hebzucht verplaatst zich steeds meer naar het internet, waar criminele bendes rekeningen van argeloze mensen proberen te plunderen.

Woede

Als onze burens klagen over onze luide muziek of over overlast op straat, kunnen we boos op hen worden. Als we naar een voetbalwedstrijd gaan of zelf een partijtje voetbal spelen en het gaat niet goed, dan kunnen we boos worden. Vooral in het amateurvoetbal

gebeurt het vaak dat bepaalde voetballers agressief worden tegen scheidsrechters of andere voetballers. Je wilt maar al te graag de wedstrijd winnen, maar dat kan niet altijd. Sommige voetballers begaan zware overtredingen waardoor de tegenstander naar het ziekenhuis moet. In 2012 werd zelfs een grensrechter dood getrapt door 16- en 17-jarige jongeren. Geweld in het amateurvoetbal begint al op jonge leeftijd.

Een andere plaats waar woede gemakkelijk naar boven kan komen zijn de sociale media zoals facebook of twitter. Je kunt iedere dag, ieder uur in contact staan met je vrienden en vriendinnen. Je kunt meteen reageren als er iets is. Als je een feest geeft weet je al snel van iedereen of ze kunnen komen of niet. De snelheid van de moderne media heeft echter ook nadelen. We krijgen snel kennis van zaken die ons mogelijk niet bevallen. Vroeger kon je reageren door een brief te schrijven, maar dat kostte tijd. Je boze gevoelens konden zo zakken. Met de huidige media (twitter, mail, etc.) kun je meteen reageren op het moment dat je boosheid nog volop aanwezig is. Hoe ver dat kan gaan blijkt uit de grote hoeveelheid mensen die inmiddels doodsbedreigingen ontvangen. Omdat de verzender geen fysiek contact heeft met de ontvanger, heeft hij er geen weet van hoe de boodschap overkomt. Sommige mensen raken er helemaal van ondersteboven. Het zijn vormen van zinloos geweld op het internet.

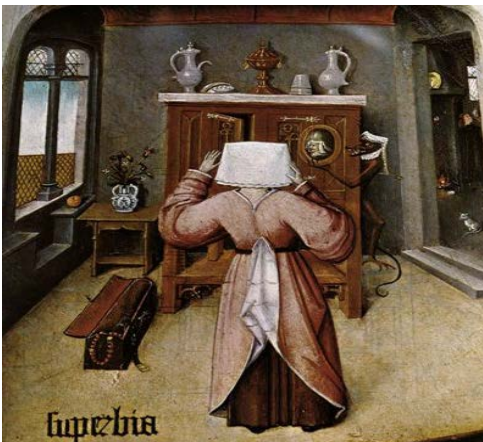

Afgunst

Als je jezelf voortdurend vergelijkt met een ander en ziet dat deze het beter heeft dan jij, dan kun je afgunstig worden. Iedere dag trekken televisieprogramma's over rijke mensen en sterren met veel geld veel kijkers. Iedere dag kunnen we zien wat we niet hebben. Een aantal van deze rijken pronkt met zijn rijkdom.

Ieder jaar worden overzichten gemaakt van de hoeveelheid geld die rijke mensen bezitten. Daar staat een veel grotere hoeveelheid mensen tegenover die niet of nauwelijks rond kunnen komen met hun geld. Reclames sporen ons dagelijks aan om nieuwe dingen te kopen of mee te maken. Ze proberen ons te laten beseffen dat we een heleboel nog niet hebben, wat anderen wel hebben. Het kan ons aanzetten tot nog harder werken, maar de gevoelens van afgunst kunnen ook tot gevolg hebben dat we ons op iets of iemand moeten afreageren.

Ook binnen de familie kan afgunst een belangrijke rol spelen. Families kunnen uit elkaar splijten wanneer het ene familielid het andere familielid iets niet gunt. Een kleine aanleiding kan al worden gebruikt voor het beëindigen van een relatie. Het is stil geweld waar de overige familieleden ook onder kunnen lijden.

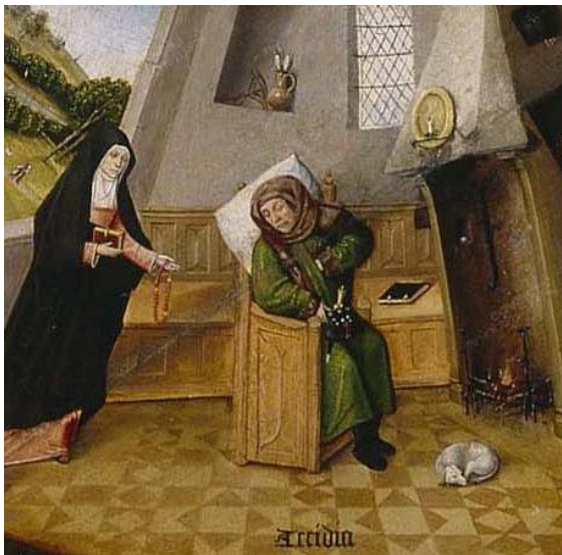

IJdelheid

De laatste 50 jaar zijn we individualistischer en assertiever geworden. Het "ik" staat centraal in plaats van de groep of de gemeenschap. Veel mensen vinden zichzelf heel belangrijk en willen dat in hun ijdelheid steeds bevestigd zien. Meisjes steken veel tijd en geld in het mooier maken van zichzelf, jongens willen hun ego versterken met bravoure. Mensen

worden steeds meer beoordeeld op hun uiterlijk, niet op wie ze werkelijk zijn. Bovendien wordt het makkelijker om onze foto's op het internet te bewerken, waardoor we altijd de schijn van de schoonheid op het internet hoog kunnen houden. Niet mooi zijn leidt bij sommigen tot frustratie. Frustratie kan leiden tot verbaal geweld, vooral op facebook, twitter of allerlei discussieforums.

De behoefte om beter te zijn dan een ander is ook een vorm van ijdelheid. Sport is bedoeld voor ontspanning en beweging, maar kan ontaarden in gevoelens van onbehagen of zelfs agressie als een wedstrijd wordt verloren.

Verveling, luiheid

Een kind opvoeden is niet eenvoudig. Het kost veel tijd, terwijl ouders ook graag andere dingen willen doen, bijvoorbeeld uitslapen in het weekend, thuis werken, of chatten en op facebook zitten. Een makkelijke oplossing is dan kinderen televisie te laten kijken. Het is echter de vraag wat de kinderen precies kijken. Uit onderzoek aan het Rotterdamse Erasmus M.C. is gebleken dat

peuters die te veel televisie kijken vaker gedragsproblemen vertonen, zeker als ze meer dan een uur per dag kijken. Dit uit zich op latere leeftijd in concentratieproblemen, overactief gedrag, agressie en ongehoorzaamheid. Naarmate een kind ouder wordt, wordt het bijsturen en corrigeren steeds moeilijker. De kans dat gedragsproblemen zich ontwikkelen tot gewelddadigheid of luiheid stijgt. Een lui iemand die de hele dag achter de computer zit en zijn frustratie kwijtmoet, zal sneller geneigd zijn om op het internet te gaan schelden of doodsb bedreigingen te uiten.

Luiheid remt de ontwikkeling van positieve actie. Je kunt veel mopperen over onrecht of achterstelling van anderen in plaats van zelf oplossingen te bedenken en die proberen uit te voeren. Je kunt door dat gemopper sneller afgunstig of agressief worden tegen anderen die misschien wel goed in hun vel zitten. Juist zinloos geweld komt vaak voort uit verveling.

Onkuisheid

In de Middeleeuwen werd iemand onkuis genoemd als hij seks buiten het huwelijk had (een zonde). Dat is ingrijpend veranderd. Vrijheid van seksualiteit lijkt tegenwoordig geaccepteerd, maar blijft riskant. Zo is 20% van alle Nederlandse vrouwen ooit onbedoeld zwanger geworden. Voor iedereen is het mogelijk om op

internet porno te kijken. Reeds op jonge leeftijd komen kinderen in aanraking met naaktfoto's en erotiek op televisie en internet. Het blijft echter niet bij kijken. In toenemende mate worden jonge meisjes gedwongen om hun kleren voor de webcam uit te doen. Ze kunnen daarna gechanteerd worden met dreigementen die beelden op het internet te zetten.

In grote steden doen sommige sociaal zwakke meisjes aan seks om de mobiele telefoon te kunnen betalen (ruilseks). Seks heeft zo niets met liefde te maken, maar met geld en angst. Het belemmert de ontwikkeling om ooit tot een stabiele liefdesrelatie te komen.

Nog erger wordt het als onkuisheid wordt gerelateerd aan seks met kinderen. Kinderen zijn niet weerbaar en houden hun leven lang trauma's over aan het misbruik. Toch lijkt het probleem de laatste 50 jaar te zijn toegenomen getuige een rapport over de seksuele gezondheid in Nederland (2009). Uit het rapport blijkt dat een groot deel van het misbruik van jongens en meisjes heeft plaatsgevonden in de kindertijd en wel bij 20% van de vrouwen. Dat betekent dat meer dan een miljoen vrouwen in Nederland te maken heeft gehad met seksueel misbruik. Van de meisjes is 12% (in 2014 is het 14%) en van de jongens 3% verkracht.

Wordt ook gekeken naar mensen van 55 jaar en ouder, dan blijkt dat ze in hun leven relatief minder vaak zijn verkracht dan degenen in de leeftijdscategorie tussen de 20 en de 55 jaar. Dit suggereert een toename van seksueel misbruik in de afgelopen decennia.

Onmatigheid, gulzigheid

Veel jongens vinden het stoer om veel te drinken. In eerste instantie lijkt het gezellig, maar vanaf een bepaalde hoeveelheid glazen alcohol wordt het vervelend. Remmingen vallen weg en sommige jongens worden opdringerig naar meisjes, agressief of sloom. Daardoor kan het uitgaansleven gevaarlijk worden, is politie nodig en hangen er camera's. Leuk

bedoelde bijeenkomsten zoals de oudejaarsnacht lopen in de grote steden vaak uit op rellen. Alcohol en drugs worden gezien als belangrijke boosdoeners van zinloos geweld. Het is een vorm van geweld waarbij een toevallige voorbijganger net de verkeerde opmerking maakt tegen de dronken agressieve jongens. Afhankelijk van invloeden zoals overmatig drankgebruik loopt de toevallige voorbijganger de kans in elkaar geslagen te worden. In sommige gevallen blijft het slachtoffer bewusteloos op de grond liggen. In 2013 zijn in Eindhoven en Oosterhout zelfs jongens bewusteloos geslagen en geschopt voor het oog van de camera's. Door het gebruik van drank en drugs hebben de daders niet eens gelet op de gevolgen van hun daden. In de rechtszaal zeggen de daders veel spijt te hebben van hun daden, nadat ze dagenlang bedreigingen en scheldkanonnades via twitter, facebook en andere media binnen hebben gekregen.

Vraag: Welke van de boven beschreven hoofdzonden vind jij de belangrijkste in onze tijd? Zijn er zonden bij die niet genoemd zijn in het rijtje? Welke?

We hebben veel tijd voor leuke dingen

In de Middeleeuwen moesten de mensen hard werken, steeds onzeker of ze het jaar wel zouden overleven, want het leven was vol gevaren zoals beroving, hongersnood, de pest, etc. In onze tijd hebben we machines die voor ons het zware werk doen, waardoor we relatief weinig verplichte lichamelijke arbeid moeten verrichten. Ook is er voor veel mensen leuk en goed betaald werk. We hebben veel vrije tijd en veel vrijheid om te doen wat we willen. We kunnen bijvoorbeeld naar een concert, een voetbalwedstrijd of een restaurant gaan.

Hoewel we rijk zijn en veel vrijheid hebben, hebben we nog steeds geen geweldloze maatschappij. We hebben goede wetten, opgesteld door een democratisch gekozen parlement, veel politie en geen buitenlandse vijand die ons land geheel of gedeeltelijk wil veroveren. Het geweld is in onze tijd niet buitensporig dankzij af luister technieken van geheime diensten, camera's in de centra van steden, bij banken of bij winkels, fouillerende beveiligingsambtenaren bij discotheken, detectiepoortjes op vliegtuigvelden, etc. Veel huizen zijn goed beveiligd, ziekenhuizen hebben de gebouwen aangepast om agressie tegen verpleegkundigen van de Eerst Hulp te verminderen. Voetbalwedstrijden kunnen niet doorgaan als er onvoldoende politie is. Het is te danken aan onze nieuwe technieken dat mensen in bedwang worden gehouden, maar het is de vraag of we betere mensen zijn dan in de Middeleeuwen.

Zijn we permanent slachtoffer van allerlei gewelddadigheden gepleegd door een kleine groep criminelen en/of asociale? Of komt zinloos geweld in golven? De voetbalhooligans uit onze tijd kwamen vlak na de Tweede Wereldoorlog niet voor, hoewel er toen bij voetbalwedstrijden met veel toeschouwers geen grote politiemacht nodig was.

Vraag: Jeroen Bosch geloofde dat de zeven hoofdzonden een gevolg waren van een hoofdoorzaak. Hij geloofde dat de mensen de waarden en normen uit de Bijbel niet volgden. Wat geloof jij dat de hoofdoorzaak is van zinloos geweld?

Armoede in 1937.

Geweld door zinloosheid van het bestaan?

Jeroen Bosch bekritiseerde in zijn schilderijen het gebrek aan bewustzijn bij een groot deel van zijn landgenoten. Hij meende dat veel mensen leefden zonder een poging om zin te geven aan hun leven en zich lieten drijven door hun driften. Daardoor zag hij veel agressie ontstaan. Is je leven laten leiden door je driften een zinloos bestaan? Het is een bestaan dat draait om het plezier van je eigen lichaam.

De Middeleeuwse mens werd niet in toom gehouden door de nieuwste technieken of goed uitgewerkte wetten, die waren opgesteld door een democratisch gekozen parlement.

Worden vooral bepaalde menstypen in een individualistischer wordende samenleving steeds dominanter? Nemen we zelf wel de moeite het kwaad in onszelf te bestrijden?

Moet de mens worden verbeterd?

Moeten we zoeken naar een verbetering van de mensen om zo een betere samenleving te krijgen?

Moeten we daarvoor mensen beter voorlichten met goede idealen? Maar welke idealen moeten dan worden gepropageerd?

De geschiedenis kent vele voorbeelden van pogingen om de wereld of een land te verbeteren. In de 20^e eeuw werden deze pogingen soms ondersteund door staatspropaganda met de bedoeling de mensen opnieuw op te voeden. Zijn die succesvol geweest?

Politie staat klaar bij een voetbalwedstrijd.

Vraag: Denk je dat het mogelijk is om mensen zo ver te krijgen dat het voortdurende controleren niet meer nodig is? Wat moet er dan veranderd worden in de maatschappij?

Denk je dat je robot hiernaast afgebeeld de voetbalsupporters rustiger kan maken?